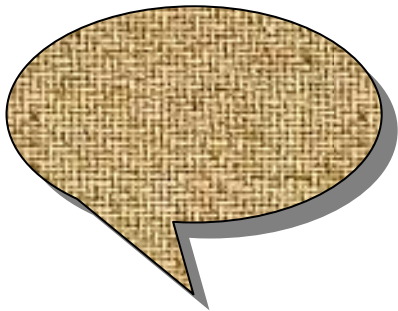
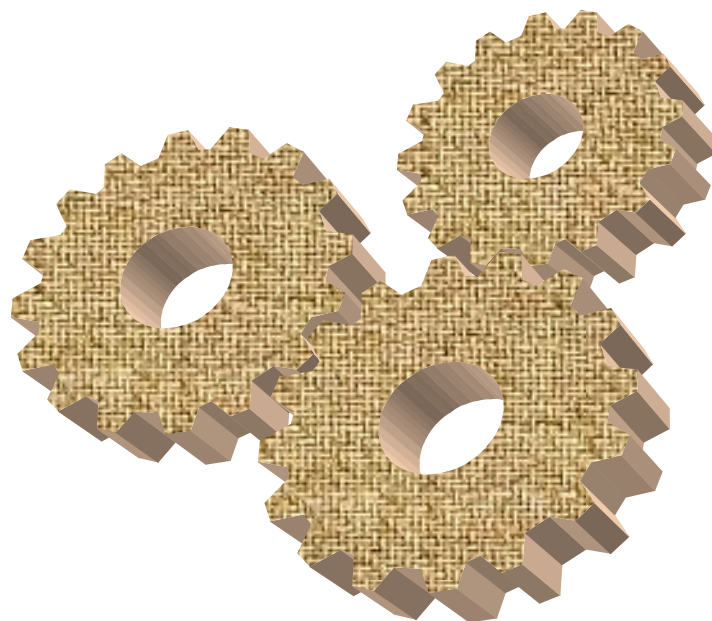

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
HERCEGOVAČKO-NERETVANSKA ŽUPANIJA/KANTON
Ministarstvo financija

SMJERNICE EKONOMSKE I FISKALNE POLITIKE HNŽ/K ZA RAZDOBLJE 2017. - 2019. GOD.

Mostar, svibanj 2016. god.

SADRŽAJ

U V O D	3
1. STRATEŠKI CILJEVI I PRIORITETI VLADE FEDERACIJE BIH	4
2. STRATEŠKI CILJEVI I PRIORITETI VLADE HNŽ/K.....	5
3. OSNOVNI MAKROEKONOMSKI POKAZATELJI ZA BIH	8
4. MAKROEKONOMSKI POKAZATELJI U HNŽ/K.....	9
5. OSNOVNI POKAZATELJI EKONOMSKE POLITIKE I PRETPOSTAVKE DRUŠTVENOG I GOSPODARSKOG RAZVITKA	12
6. TEMELJNI POKAZATELJI FISKALNE POLITIKE.....	15
7. PROCJENA PRIHODA ZA RAZDOBLJE 2017.-2019. GODINU	17
7.1. Prihodi od neizravnih poreza	18
7.2. Prihodi od poreza na dobit.....	18
7.3. Prihodi od poreza na dohodak.....	19
7.4. Prihodi od porez na imovinu i ostalih poreza	19
7.5. Naknade i pristojbe	19
7.6. Neporezni prihodi.....	19
7.7. Novčane kazne	20
7.8. Prihodi od posebnih naknada	20
7.9. Rizici ostvarenja projiciranih prihoda:	20
8. STRATEGIJA UPRAVLJANJA JAVNIM DUGOM	20
8.1. Podatci o obvezama na temelju unutarnjeg duga	20
8.2. Podatci o obvezama na temelju vanjskog duga	20
8.3. Podatci o obvezama na temelju izdanih jamstva	21
ZAKLJUČAK.....	22

U V O D

Sukladno sa Zakonom o proračunima u Federaciji Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije BiH“ broj 102/13, 9/14,13/14, 8/15,91/15 i 102/15), a koji se odnosi na izradu Proračuna, Ministarstvo financija HNŽ/K (u daljem tekstu Ministarstvo) je pripremio prijedlog Smjernica ekonomske i fiskalne politike za razdoblje 2017. - 2019. godina. Prijedlog Smjernica, Ministarstvo je dužno dostaviti Vladi do 15. svibnja tekuće godine, a Vlada usvaja (donosi) iste do 31. svibnja tekuće godine. Nositelj izrade ekonomske politike za naredne tri godine je mjerodavno tijelo Federacije.

Ovogodišnje Smjernice ekonomske i fiskalne politike, kao i prethodnih godina, Ministarstvo je pripremio na temelju dostupnih informacija, bez izrađene ekonomske politike za naredne tri godine od strane mjerodavnih tijela Federacije, koji su nositelji aktivnosti izrade ekonomske politike.

Smjernicama se nastoji uspostaviti snažnija veza prioriteta vladinih politika i proračuna za narednu godinu što je posebno važno u situacijama kada raspoloživi proračunski prihodi značajno zaostaju za potrebama i zahtjevima proračunskih korisnika. Dobar proračunski okvir povezuje prioritete Vlade i županijski proračun u okvire održive razine potrošnje, naglašava ustupke napravljene između međusobno konkurentnih ciljeva Vlade, povezuje proračun sa donesenim politikama, strategijama, programima, zakonima i poboljšava rezultate programa povećanjem transparentnosti, odgovornosti i predvidljivosti financiranja. Uvažavajući navedeno, Smjernice ekonomske i fiskalne politike za razdoblje 2017. - 2019. sadrže:

- strateške ciljeve i prioritete Vlade Federacije i HNŽ/K
- osnovne makroekonomske pokazatelje
- osnovne pokazatelje ekonomske i fiskalne politike i pretpostavke društvenog i gospodarskog razvitka za proračunsku i za slijedeće dvije godine
- procjenu prihoda proračuna HNŽ/K
- strategija upravljanja javnim dugom HNŽ/K

Dokumentacijsku osnovu za izradu Smjernica Hercegovačko-neretvanske županije/kantona predstavljaju slijedeći dokumenti:

- Makroekonomske projekcije od Direkcije za ekonomsko planiranje (DEP) (Informacija o perspektivama 2016.-2018. godina-jesenjske i Informacije o kretanju makroekonomskih pokazatelja za siječanj-veljača 2016. god)
- Projekcije javnih prihoda županije i općina HNŽ/K za 2016. god. i razdoblje 2017.-2019. godina - Federalno ministarstvo financija
- Federalni zavod za programiranje razvoja
- Federalni zavod za statistiku
- Globalni okvir fiskalnog bilanca i politika u BiH 2015.-2017. godina - Fiskalno vijeće BiH
- Podatci od Odjeljenja za makroekonomsku analizu Upravnog odbora Uprave za neizravno oporezivanje.
- Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine (BHAS), Saopćenje “Indeks obima industrijske proizvodnje u Bosni i Hercegovini za veljaču 2016. godine“
- Konferencija Ujedinjenih naroda o trgovini i razvoju

- Službe za zapošljavanje HNŽ/K,
- Turističke zajednice HNŽ/K

1. STRATEŠKI CILJEVI I PRIORITETI VLADE FEDERACIJE BIH

Nakon niza mjeseci izrade i konzultacija sa međunarodnim institucijama, bh. vlasti su usaglasile i usvojile Reformsku agendu za Bosnu i Hercegovinu za razdoblje 2015. - 2018. godina. Usvajanje Reformske agende je bilo od ključnog značaja za stjecanje statusa kandidata Bosne i Hercegovine za članstvo u Europskoj uniji. Reformska agenda je predstavljena na sjednici Predstavničkog doma Parlamenta FBiH 31. srpnja 2015. godine. Ekonomska politika BiH predugo se zasnivala na prevelikom zaduživanju i neracionalnoj potrošnji, te Agenda ima za cilj ostvarivanje ekonomskog rasta i zapošljavanja i sadrži konkretne smjernice za ekonomske reforme.

Agenda je podijeljena na šest poglavlja: 1) javne financije; 2) poslovni ambijent; 3) tržište rada; 4) reformu socijalne skrbi; 5) vladavinu prava i 6) reformu javne uprave.

1. **Javne financije, oporezivanje i fiskalna politika** – Proračuni će biti utvrđeni i održavani na čvrstim srednjoročnim temeljima, dogovorenim s MMF-om u aranžmanu koji će uslijediti nakon sadašnjeg stand-by aranžmana. Ovaj novi fiskalni okvir će postaviti razinu javnog duga na silaznu putanju, a stvoriti će i prostor za povećanje javnih investicija i istovremeno smanjiti učešće vladinog sektora u ekonomiji. Fiskalna konsolidacija će biti provedena smanjivanjem javne potrošnje, te povećanjem javnih prihoda. Povećanje javnih prihoda će se postići povećanjem prihoda od poreza, proširivanjem porezne baze, smanjenjem sive ekonomije, smanjenjem poreznih oslobođenja i unapređenjem rada poreznih uprava. Ukoliko se ove mjere pokažu nedovoljnim do kraja 2015. godine, dodatne mjere, uključujući i povećanje PDV-a, će se razmatrati, u dogovoru sa MMF-om, na osnovu detaljnih procjena.
2. **Poslovna klima i konkurentnost** - Daljnji rast i prosperitet moraju biti zasnovani na privlačenju investicija. Postoji potreba da se unaprijedi konkurentnost eliminiranjem već dobro poznatih i dokumentiranih prepreka investicijama. Osim toga, postoji potreba za ujednačavanjem i izravnavanjem terena za investicije, uklanjanjem skrivenih dotacija i ostalih vidova pomoći mnogim velikim poduzećima i poboljšanjem stečajnih procedura, te nastavkom aktivnosti na rješavanju problema s nekim od neodrživih poduzeća.
3. **Tržište rada** - Kako bi se stabilno krenulo putem održivog rasta, Bosna i Hercegovina se mora prihvatiti svojih strateških prednosti. One uključuju značajan potencijal u radnoj snazi koji trenutno nije dovoljno iskorišten. Niska stopa aktivnosti radno sposobnog stanovništva i visoka stopa nezaposlenosti koja je u značajnoj mjeri posljedica neusklađenosti ponude i potražnje za kvalificiranom radnom snagom ograničava mogućnosti razvoja. U BiH postoji i značajan broj dugoročno nezaposlenih koji su obeshrabreni da traže zaposlenje. Postojeći zakoni o radu u značajnoj mjeri više ne odražavaju društvene i ekonomske odnose u BiH, te su u pojedinim odredbama kontradiktorni sa drugim zakonima i u nekim odredbama nejasni i nedovoljno fleksibilni. Kultura kolektivnog pregovaranja i socijalnog dijaloga je nedovoljno razvijena i često opterećena nerealnim zahtjevima socijalnih partnera.

4. **Reforma socijalne skrbi i mirovina** - Uz unapređivanje inicijative i efikasne industrije, moderno i brižno društvo se mora pobrinuti za one koji se ne mogu brinuti sami o sebi. Istovremeno, sustavi socijalne skrbi ne smiju remetiti poticaje u ekonomiji i moraju biti fiskalno održivi. Da bi se ti ciljevi postigli, entitetske vlade, vlade županija i Brčko Distrikta moraju poboljšati ciljane socijalne pomoći putem paketa mjera kojima će učiniti politike socijalne skrbi efikasnijim, efektivnijim i pravičnijim. Socijalna skrb treba biti u funkciji onih kojima je zaista potrebna ili koji je plaćaju i mora biti postavljena na stabilne financijske temelje. Mirovinski sustavi bi također trebali biti na stabilnim financijskim temeljima, ukoliko se tijekom srednjoročnog razdoblja želi riješiti problem nagomilanih prava radnika.
5. **Vladavina prava i dobro upravljanje** - Postoji potreba da se osigura osnaživanje vladavine prava, koja mora biti izgrađena na temeljima konkretnog napretka u borbi protiv organiziranog kriminala, terorizma i korupcije. Sve operative i institucionalne aktivnosti će imati za cilj osigurati građanima u cijeloj Bosni i Hercegovini sigurnije okruženje bez korupcije. U isto vrijeme, vlasti na svim razinama u BiH će povećati svoje zalaganje da se povрати povjerenje građana u institucije odgovorne za vladavinu prava, razvojem kapaciteta, odgovornosti, profesionalizma i integriteta.
6. **Reforma javne uprave** - Reforma javne uprave je jedan od ključnih prioriteta za osiguranje fiskalne održivosti i kvalitetno pružanje usluga građanima. Reformu je potrebno provoditi u tijesnoj vezi s reformama u socioekonomskom sustavu i vladavini prava.

2. STRATEŠKI CILJEVI I PRIORITETI VLADE HNŽ/K

Vlada Hercegovačko-neretvanske županije/kantona je također, prepoznala žurnu potrebu pokretanja procesa oporavka i moderniziranja ekonomije u cilju jačanja održivog, učinkovitog, socijalno pravednog i stabilnog ekonomskog rasta, otvaranja radnih mjesta, povećanja i bolje ciljane raspodjele socijalnih davanja, te stvaranja održivog i pravičnog društvenog okruženja.

Na 5. sjednici, Vlada Hercegovačko-neretvanske županije/kantona usvojila je Akcijski plan za realiziranje Reformske agende za BiH. Plan sadrži niz aktivnosti koje će Vlada provesti do 2018. godine.

U 2016. godini Akcijski plan za realiziranje Reformske agende pretpostavlja:

- Nacrt Prostornog plana HNŽ/K; zajednički smještaj svih županijskih tijela i drugih tijela uprave u HNŽ/K i e-vlada; Program javnih investicija; Registar parafiskalnih nameta, uspostavu organizacijske jedinice na razini HNŽ/K za EU projekte; reorganizaciju županijskih tijela uprave, upravnih organizacija i stručne službe i ureda Vlade HNŽ/K;
- Usvajanje izmjena i dopuna Zakona o fondu za zaštitu okoliša HNŽ/K, Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o poljoprivrednom zemljištu HNŽ/K; Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o turističkoj djelatnosti HNŽ/K; Zakon o izmjenama i

dopunama Zakona o ugostiteljskoj djelatnosti; Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o tržišnoj inspekciji; Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o koncesijama;

- Usvajanje Zakona o obrtu HNŽ/K; Zakona o veterinarstvu HNŽ/K; Zakona o šumama, Zakona o radu HNŽ/K; Zakona o srednjem stručnom obrazovanju, Zakona o obrazovanju odraslih, Zakona o priznavanju i ekvivalenciji inozemnih kvalifikacija, Zakona o posredovanju i socijalnom zbrinjavanju nezaposlenih osoba, Zakona o zaštiti obitelji s djecom HNŽ/K, Zakona o oružju i streljivu HNŽ/K, Zakona o policijskim službenicima HNŽ/K; Zakona o unutarnjim poslovima HNŽ/K, Zakona o plaćama i drugim naknadama koje nemaju karakter plaće, Zakona o inspekcijama HNŽ/K;
- Strategija za borbu protiv korupcije 2015. - 2019. uz prateći Akcijski plan

U 2017. godini Akcijski plan pretpostavlja realizaciju slijedećih aktivnosti:

- Usvajanje Strategije razvoja HNŽ/K
- Usvajanje Zakona o trgovini HNŽ/K

U 2018. godini Akcijski plan pretpostavlja realizaciju slijedećih aktivnosti:

- Uspostavljanje fleksibilnijeg tržišta rada u HNŽ/K

Pored navedenog, kontinuirano će se raditi na:

- Incijativi za izmjenama i dopunama Zakona o pripadnosti javnih prihoda F BiH,
- Implementaciji i dosljednoj primjeni adekvatnog sustava FUK-a (financijsko upravljanje i kontrola),
- Unapređenju kontrole i nadzora potrošnje izvanproračunskih fondova i javnih poduzeća,
- Poticanju razvoja malog i srednjeg poduzetništva,
- Reguliranju statusa tvrtki nakon neuspješne privatizacije,
- Izradi planskih i programskih dokumenata iz oblasti vodoprivrede,
- Kandidiranju projekata za EU fondove,
- Poticanju prvog zapošljavanja i samozapošljavanja,
- Reformi sustava obrazovanja,
- Izradi Strategije razvoja inkluzivnog obrazovanja,
- Reformi zdravstvenog sustava u HNŽ/K, te
- Provođenju Strategije za borbu protiv korupcije 2015. - 2019.

Vlada HNŽ/K će kroz odgovaran i transparentan rad svoje aktivnosti usmjeriti u narednom razdoblju na postizanju slijedećih ključnih ciljeva:

1. **Osiguranje sigurnosti građana i imovine, borba protiv korupcije i organiziranog kriminala** - kroz donošenje Strategije borbe protiv korupcije 2015. - 2019.
2. **Fiskalna konsolidacija i smanjenje proračunskog duga** - fiskalna konsolidacija odvijat će se na dvije razine: smanjivanjem troškova javne uprave i povećanjem javnih

prihoda iniciranjem izmjena zakonske regulative koja se odnosi na prikupljanje i raspodjelu javnih prihoda i stalnom koordinacijom rada svih kontrolno-inspekcijskih tijela.

3. **Reforma javne uprave** – Zakonski okvir za provođenje reforme javne uprave uspostaviti će se donošenjem županijskog Zakona o državnoj službi, državnim službenicima i namještenicima, Zakona o plaćama i drugim naknadama koje nemaju karakter plaća. Jedna od mjera na tragu podizanja kvalitete pružanja usluga javne uprave je i mjera iznalaženja zajedničkog smještaja za sva županijska tijela uprave.
4. **Reforma sustava zdravstva** - kroz uspostavljanje mreže zdravstvenih ustanova, jačanje mehanizama neophodnih za uspostavljanje učinkovitog upravljanja sustavom i definiranje novih modela financiranja zdravstvenih usluga u Županiji.
5. **Prilagođavanje zahtjevima tržišta rada i smanjenje stope nezaposlenosti** - kroz Strategiju zapošljavanja u HNŽ/K 2016. – 2020. kojom će se između ostalog zacrtati obveza usklađivanja upisnih kvota s potrebama na tržištu rada, unapređenje suradnje obrazovnih institucija, javnih službi za zapošljavanje i poslodavaca u kreiranju upisnih politika naročito u srednjoškolskom obrazovanju te osnaživanje funkcije profesionalnog i karijernog usmjeravanja u javnim službama za zapošljavanje HNŽ/K. Kako bi se otklonio raskorak između obrazovanja i potreba tržišta rada, u sklopu reformskih procesa u oblasti obrazovanja, planirano je i donošenje zakonodavnog okvira kojima bi se kroz prekvalifikaciju, dokvalifikaciju i usavršavanje odraslih omogućilo zapošljavanje prema potrebama tržišta rada, te povećala kvaliteta stručnog obrazovanja i osposobljavanja.
6. **Unapređenje poslovnog okruženja, razvoj institucija i privlačenje novih investicija** - kroz zakonodavni okvir kojim se ubrzava proces registracije poslovnih subjekata, pribavljanja građevinskih i drugih dokumenata, te uklanjaju različite administrativne prepreke. Preduvjet za ostvarenje ovog cilja je donošenje Prostornog plana HNŽ/K na čijem će se donošenju intenzivno raditi tijekom 2016. godine.
7. **Stvaranje strateškog okvira za održivi gospodarski razvitak** - kroz Strategiju razvoja Hercegovačko-neretvanske županije/kantona na čijem donošenju će se aktivnije raditi u 2016. godini. S ciljem smanjenja fiskalnog opterećenja na županijski Proračun, Vlada će staviti naglasak na uvođenje u praksu pravnog instituta javno-privatnog partnerstva kao prihvatljivog modela privlačenja privatnih investicija. U sklopu ovih aktivnosti Vlada će nastaviti aktivnosti kandidiranja projekta iz HNŽ/K na „Projekt energetske učinkovitosti BiH“ koji se financira iz sredstava Svjetske banke preko Međunarodne asocijacije za razvitak.
8. **Bolje iskorištenje pred pristupnih fondova EU** - kroz donošenje razvojnih dokumenata koji služe kao programska podloga za korištenje fondova EU, kroz jačanje kapaciteta te stvaranje uvjeta za kvalitetno apliciranje projekata i korištenje sredstava iz IPA fondova i kroz uspostavu organizacijske jedinice za EU projekte na razini Vlade HNŽ/K.

3. OSNOVNI MAKROEKONOMSKI POKAZATELJI ZA BIH

Osnovni makroekonomski pokazatelji i projekcije za period 2014.-2019. god.

Indikator	Zvanični podaci	Projekcije				
	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Nominalni BDP u mil KM	28.217	29.277	30.302	31.631	33.229	34.897
Nominalni rast u %	0.1	3.8	3.5	4.4	5.1	5.0
BDP deflator (prethodna godina = 100)	99.7	101.1	100.3	100.8	101.3	101.2
Realni BDP u mil KM (prethodna godina = 100)	28.302	28.954	30,224	31,373	32,804	34,492
Realni rast u %	0.4	2.6	3.2	3.5	3.7	3.8
Inflacija mjerena indeksom potrošačkih cijena u %	-0.9	-1	0	1.2	1.3	1.4
Potrošnja u mil KM	29,401	29,748	30,297	31,298	32,345	33,405
Realan rast %	1.9	1.4	1.8	2	2	1.9
Vladina potrošnja u mil KM	6,078	6,187	6,311	6,500	6,695	6,896
Privatna potrošnja u mil KM	23,324	23,561	23,986	24,798	25,649	26,510
Investicije u mil KM	5,095	5,041	5,418	5,906	6,425	7,046
Vladine investicije u mil KM	1,155	1,244	1,401	1,573	1,763	1,987
Privatne investicije u mil KM	4,079	4,006	4,226	4,480	4,793	5,177
Bilans tekućeg računa u mil KM	-2,067	-1,480	-1,318	-1,485	-1,467	-1,519
Bilans tekućeg računa u % BDP-a	-7.3	-5.1	-4.4	-4.7	-4.4	-4.4
Nominalni Rast uvoza u %	7.1	-1.5	3.5	5.8	5	5.5
Nominalni Rast izvoza u %	3	5.9	6.5	7.3	7.8	7.8

Izvor: Direkcija za ekonomsko planiranje (DEP), travanj 2016.god.

4. MAKROEKONOMSKI POKAZATELJI U HNŽ/K

Na temelju statističkih podataka objavljenih u Mjesečnom statističkom pregledu Federacije Bosne i Hercegovine po županijama, koje donosi Federalni zavod za statistiku, te ostalih izvora, u razdoblju od I – XII 2015. godine, na području Hercegovačko-neretvanske županije/kantona ostvareni su sljedeći rezultati:

Rast i pad proizvodnje po granama prerađivačke industrije – U okviru glavnih industrijskih grupacija u HNŽ/K, u razdoblju I–XII 2015. godine u odnosu na isto razdoblje 2014. godine, rast proizvodnje zabilježen je kod intermedijarnih proizvoda (1,7 %) i kod energije (1,7%), dok je kod ostalih grupacija zabilježen pad proizvodnje.

Promatrano po područjima, prerađivačka industrija u HNŽ/K ostvarila je veću razinu proizvodnje u 2015. godini za 0,8% u odnosu na 2014. godinu. Istovremeno došlo je i do povećanja proizvodnje i opskrbe električnom energijom i plinom u 2015. godini za 1,7 % u odnosu na I–XII 2014. godine.

	<u>XII 2015.</u> <u>Ø 2014.</u>	<u>XII 2015.</u> <u>XII 2014.</u>	<u>I-XII 2015.</u> <u>I-XII 2014.</u>
INDUSTRIJA UKUPNO	91,8	71,1	101,3
PREMA GLAVNIM IND. GRUPACIJAMA			
AI-Intermedijarni proizvodi	105,4	107,0	101,7
AE- Energija	83,4	51,9	101,7
BB-Kapitalni proizvodi	87,8	118,8	97,0
CD-Trajni proizvodi za široku potrošnju	47,6	67,1	72,3
CN-Netrajni proizvodi za široku potrošnju	109,8	92,9	99,6
PREMA PODRUČJIMA I OBLASTIMA KD-A			
B-Vađenje ruda i kamena	101,2	-	-
C-Prerađivačka industrija	103,1	106,8	100,8
D-Prozvodnja i snabdijevanje električnom energijom	83,4	51,9	101,7

Izvor: Mjesečni statistički pregled Federacije Bosne i Hercegovine po županijama/kantonima

Prodano 86 tisuća m³ šumskih sortimenata – U razdoblju I–XII 2015. godine u HNŽ/K proizvedeno je 88 tisuća m³ šumskih sortimenata, što je u poređenju sa istim razdobljem 2014. godine više za 4,7%. Istovremeno je prodano 86 tisuća m³ šumskih sortimenata, što je više za 4,8% od prodaje iz istog razdoblja 2014. godine.

Na razini Federacije BiH proizvedeno je 1.977 tisuća m³ šumskih sortimenata u 2015. godini, što je za 0,9% manje u odnosu na 2014. godinu, dok je prodaja iznosila 1.846 tisuća m³ šumskih sortimenata, što predstavlja smanjenje za 1,7% u odnosu na 2014. godinu.

	PROIZVODNJA		PRODAJA		Zalihe (stanje krajem mjeseca) 2015.
	I-XII 2014.	I-XII 2015.	I-XII 2014.	I-XII 2015.	
UKUPNO	84	88	82	86	8
Trupci četinjača	3	1	2	1	0
Prostorno drvo četinjača	2	2	2	2	0
Trupci listača	31	32	31	31	0
Ogrjevno drvo listača	49	52	47	51	8

Proizvodnja i prodaja šumskih sortimenata na području HNŽ/K u 2015. godini

Turizam i ugostiteljstvo – U razdoblju od I–XII 2015. godine HNŽ/K je posjetilo ukupno 201.969 turista, što je za 49 % više u odnosu na isto razdoblje 2014. godine.

Broj ostvarenih noćenja u HNŽ/K u razdoblju I–XII 2015. godine iznosio je 460.708, što je 83 % više u odnosu na isto razdoblje 2014. godine. Strani turisti su u odnosu na 2014. godinu ostvarili 81,2 % više noćenja, a domaći 39,5 % više.

Prema posljednjim objavljenim podacima Turističke zajednice HNŽ/K koji se odnose na razdoblje I – XII 2015. godine, u protekloj godini ostvaren je pozitivan trend dolazaka turista i ostvarenih noćenja.

Na razini Federacije, u razdoblju I–XII 2015. godine, zabilježeno je ukupno 722.863 dolazaka i 1.438.080 ostvarenih noćenja. Broj dolazaka je u odnosu na usporedno razdoblje 2014. veći za 25,5 %, a broj noćenja za 31,3 %. Strani turisti su činili 74,2 % ukupnog broja posjeta i 76,2 % ukupnog broja ostvarenih noćenja.

Tablica – Prikaz dolazaka i noćenja domaćih i stranih turista u 2014. i 2015. godini na području HNŽ/K

	2014		2015.	
	Dolasci turista	Noćenja turista	Dolasci turista	Noćenja turista
UKUPNO	135.538	267.859	201.969	460.708
Domaći turisti	31.532	59.212	40.754	82.639
Strani turisti	104.006	208.647	161.215	378.069

Broj zaposlenih u HNŽ/K manji za 1.359 - Ukupan broj zaposlenih osoba u HNŽ/K prema podacima Službe za zapošljavanje HNŽ/K, na kraju prosinca 2015. godine, iznosio je 47.593. U poređenju sa brojem zaposlenih iz prosinca 2014. godine, ukupan broj zaposlenih smanjio se za 2,7 %, što u apsolutnom iznosu predstavlja 1.359 radnika manje.

Odnos zaposlenih u gospodarstvu i izvan gospodarstva u prosincu 2015. godine bio je 61:39 - Dana 30.11.2015. godine u Federaciji BiH je bilo zaposleno 453.606 osoba, od čega 273.347 (60,26%) u gospodarstvu i 174.930 (38,56%) izvan gospodarstva. Broj zaposlenih u odnosu na prosjek iz prošle godine veći je za 10.019, odnosno 2,26%.

Prema podacima iz rujna 2015. godine u HNŽ/K u gospodarstvu je radilo 29.230 djelatnika ili 60,8 %, a izvan gospodarstva 18.888 ili 39,2 %, što je 61:39.

Broj nezaposlenih u prosincu 2015. iznosio 34.453 – Krajem prosinca 2015. godine na evidenciji Službe za zapošljavanje Hercegovačko-neretvanske županije/kantona bilo je evidentirano 34.453 nezaposlenih osoba, što je u usporedbi sa prosječnom nezaposlenošću u 2014. godine više za 4,2 %.

Gledano po općinama najveći broj registriranih nezaposlenih osoba nalazi se u Gradu Mostar (17.232 ili 50,0 %), zatim u općini Konjic (4.088 ili 11,9 %), slijedi Čapljina (3.487 ili 10,1 %), Čitluk (2.682 ili 7,8 %), Jablanica (2.367 ili 6,9%), Stolac (2.150 ili 6,2 %), Prozor – Rama (1.981 ili 5,7 %), Neum (429 ili 1,2 %) i općina Ravno sa 37 nezaposlenih osoba na evidenciji.

U Federaciji BiH je na kraju 2015. registrirano 389.865 nezaposlenih osoba ili 0,6 % manje u odnosu na broj nezaposlenih zabilježen u istom mjesecu godinu ranije.

	Broj zaposlenih		Broj nezaposlenih	
	XII 2014.	XII 2015.	XII 2014.	XII 2015.
UKUPNO	48.952	47.593	33.818	34.453

Prosječna plaća 940 KM – Prosječna neto-plaća u HNŽ/K u prosincu 2015. godine iznosila je 940 KM, što je za 6,8 % više u odnosu na isti mjesec 2014. godine.

Najveće neto-plaće isplaćene su u proizvodnji i opskrbi električnom energijom, plinom, parom i klimatizacijom (1.759 KM), u finansijskim djelatnostima i djelatnostima osiguranja (1.497 KM), kod djelatnosti informacija i komunikacija (1.394 KM), u javnoj upravi i obrani i obveznom socijalnom osiguranju (1.193 KM), u djelatnostima prijevoza i skladištenja (1.145 KM), u stručnim, naučnim i tehničkim djelatnostima (1.040 KM), te u djelatnosti zdravstvene zaštite (1.010 KM). S druge strane, najniže prosječne neto-plaće zabilježene su kod umjetnosti, zabave i rekreacije (404 KM), zatim u administrativnim i pomoćnim uslužnim djelatnostima (407 KM), u oblasti vađenja ruda i kamena (408 KM), u oblasti građevinarstva (493 KM), u trgovini (545 KM), te u djelatnosti hotelijerstva i ugostiteljstva (556 KM).

Istovremeno, na razini Federacije prosječna neto-plaća za prosinac iznosila je 846 KM što je manje u odnosu na isti mjesec 2014. godine za 0,1 %.

Prosječna neto-plaća u HNŽ/K veća je za 94 KM ili 11,1 % u odnosu na prosječnu neto-plaću isplaćenu u Federaciji BiH.

Cijene – Podaci Federalnog zavoda za statistiku pokazuju da su u 2015. godini cijene potrošačkih dobara bile u prosjeku niže za 0,7% od cijena po kojima su se ta dobra nudila u 2014. godini.

Značajniji rast cijena zabilježen je kod trgovine alkoholnim pićima i duhanom (7,7%), obrazovanje (3,5%), komunikacija (1,3%), itd.

Pad cijena zabilježen je kod prijevoza (-6,3%), odjeće i obuće (-5,3%), kod trgovine hranom i bezalkoholnim pićima (-0,9%), itd.

Cijene proizvođača industrijskih proizvoda u 2015. godini u prosjeku su bile više za 1% u odnosu na cijene iz 2014. godine. Rast cijena među glavnim industrijskim grupacijama zabilježen je kod intermedijarnih proizvoda (2,6%), kod energije (0,2%), te kod trajnih proizvoda za široku potrošnju (0,2%), dok je pad cijena zabilježen kod kapitalnih proizvoda (-0,2%) i kod netrajnih proizvoda za široku potrošnju (-0,1%).

	<u>XII 2015.</u> <u>XI 2015.</u>	<u>XII 2015.</u> <u>XII 2014.</u>	<u>Ø2015.</u> <u>Ø2014.</u>	<u>XII 2015.</u> <u>Ø2014.</u>	<u>XII 2015.</u> <u>Ø 2010.</u>
INDEKSI POTROŠAČKIH CIJENA U FBiH - PROSINAC/DECEMBAR 2015.	99,9	99,0	99,3	98,5	103,1

5. OSNOVNI POKAZATELJI EKONOMSKE POLITIKE I PRETPOSTAVKE DRUŠTVENOG I GOSPODARSKOG RAZVITKA

Temeljni pokazatelji ekonomske politike preuzeti su od DEP-a (Dokument okvirnog proračuna-makroekonomske projekcije 2017.-2019., ožujak 2016. godine).

Dinamika bh ekonomskog rasta u velikoj mjeri je određena kretanjima u EU i zemljama u neposrednom okruženju. Faktori kao što su izvozna potražnja i kretanja svjetskih cijena, tržište rada zemalja sa brojnom bh dijasporom i sezonskim radnicima, te stanje financijskog tržišta u svijetu kroz svoj uticaj na izvoz i domaću potrošnju i investicije dominiraju bh ekonomskim kretanjima. Spomenuti faktori, prema procjeni DEP-a, bi trebali dovesti do postupnog jačanja ekonomskog rasta BiH u 2015. godini na stopu od 2,5%, te 3,2% u 2016. godini. Nakon toga u 2017. godini očekuje se dodatno ubrzanje sa stopom rasta od 3,5%. Projekcije za 2018.-2019. podrazumjevaju nastavak postepenog poboljšanja u okruženju koje bi trebalo dodatno ojačati rast investicija. Postepeno jačanje investicija bi uz neznatan doprinos vanjske trgovine trebalo dovesti do daljnjeg jačanja ekonomskog rasta na stopu od 3,7% u 2018., te 3,8% u 2019. godini.

Makroekonomski pokazatelji i projekcije za BiH (2016.-2019.)

Naziv	2016.	2017.	2018.	2019.
Bruto domaći proizvod (realni)%	3,2	3,5	3,7	3,8
Indeks industrijske proizvodnje%	4,1	5,1	5,7	5,9
Izvoz roba(nominalni)%	6,5	7,3	7,8	7,8
Uvoz roba(nominalni)%	3,5	5,8	5,0	5,5
Stopa nezaposlenosti %	42,4	41,5	40,5	39,5
Stopa rasta broja zaposlenih%	1,8	1,9	2,0	2,1
Nominalna stopa rasta prosječne neto plaće%	1,0	2,1	2,2	2,3
Indeks potrošačkih cijena	0,0	1,2	1,3	1,4

Izvor: Direkcija za ekonomsko planiranje BiH

Dosljedna i pravovremena implementacija „reformске agende“ trebala bi omogućiti poboljšanje poslovanja bh kompanija, što bi trebalo rezultirati povećanjem investicija i obima proizvodnje u okviru prerađivačke industrije. Pored prerađivačke industrije, tijekom 2016. godine očekuje se i značajniji doprinos energetskog sektora, koji čini 1/3 ukupne industrijske proizvodnje u BiH. Pod pretpostavkom nastavka pozitivnog trenda u eksternom okruženju uz dodatni doprinos internih događanja tijekom 2016. godine, u BiH se može očekivati solidan rast industrijske proizvodnje od 4%. U razdoblju 2017.-2019. godine pored nastavka pozitivnih eksternih utjecaja, očekuje se i sve utjecajniji značaj internih dinamika kroz strukturalne reforme, koje bi trebale biti u funkciji jačanja ukupne industrijske proizvodnje u BiH. Također, očekuje se da energetski sektor, koji je u prethodnom periodu bio jedan od nosilaca industrijske proizvodnje nastavi pozitivan trend rasta proizvodnje i dodatno osnaži industrijsku proizvodnju u BiH u narednom razdoblju. Prema projekcijama DEP-a ovo bi trebalo rezultirati godišnjim povećanjem bh industrijske proizvodnje od preko 5% za svaku godinu.

Na tržištu rada EU u prvoj polovini 2015. godine zabilježeni su pozitivni pomaci. Uz postupni ekonomski porast u EU smanjena je stopa nezaposlenosti na 9,8%, a broj

zaposlenih je povećan za 1,1%. Prema procjenama Europske komisije očekuje se da bi do kraja godine porast obima investicija i vanjske trgovine pozitivno doprinijeli povećanju broja zaposlenih u EU. U BiH je u prvom kvartalu 2015. godine nastavljen postupni oporavak tržišta rada. Prosječan broj zaposlenih osoba je iznosio 708,3 tisuće i veći je za 1,5% u odnosu na isto razdoblje 2014. godine. Najveći doprinos ukupnom rastu broja zaposlenih je u područjima prerađivačke industrije i trgovine na veliko i malo, popravak motornih vozila i motocikla, kao i u oblasti obrazovanja i djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne pomoći.

U oblasti neto plaća se ne očekuju bitne promjene u usporedbi sa 2014. godinom. U prvom kvartalu 2015. godine prosječna neto plaća se nominalno nije mijenjala u usporedbi sa istim razdobljem 2014. godine. U BiH u 2017. i 2018. godini se predviđa uvećanje obima potražnje, investicija i trgovine, što bi trebalo imati pozitivan utjecaj na kreiranje novih radnih mjesta i uvećanje prosječnih neto plaća. Broj zaposlenih osoba i razina neto plaća bi se mogli uvećati u svim područjima djelatnosti. Pretpostavlja se da bi ukupan broj zaposlenih u BiH u 2017. godini mogao biti uvećan 2%, odnosno do 2,1% u 2018. godini. Rast obima poslova bh poduzeća bi se pozitivno odrazio na zarade zaposlenih. Pretpostavlja se da bi prosječna neto plaća u BiH mogla biti veća za 1,9% - 2,1% u 2017. i 2018. godini.

Prema najnovijim procjenama UNCTAD-a (Konferencija Ujedinjenih naroda o trgovini i razvoju), izravna strana ulaganja u svijetu u 2015. godini bi mogla iznositi oko 1.400 mlrd. US dolara uz globalni rast od 11%. Od toga iznosa 51,7% se odnosi na zemlje u razvoju, dok se na ulaganja u razvijene zemlje odnosi 40,6%. Ulaganje u zemlje u tranziciji su u padu, najviše uzrokovane konfliktom u Ukrajini i čine svega 3,3% ukupnih stranih ulaganja u svijetu. Prema UNCTAD-ovim projekcijama očekuje se povećanje stope rasta ulaganja prema razvijenim zemljama oko 23%, dok će se nastaviti trend opadanja ulaganja u zemlje u tranziciji po negativnoj stopi od 2,3%. Gledajući ulaganja u prethodnom periodu uz daljnje neriješene dužničke probleme u EU i minimalan rast u zemljama u okruženju očekuju se SIU (Strana izravna ulaganja) u našoj zemlji na sličnoj razini kao i u prethodnoj godini tj. u rasponu od 670-770 mil. KM. Izravna strana ulaganja u 2016. godini bi bila od 880-930 mil. KM. Pored nastavka ulaganja u elektroenergetski sektor, kao što su završetak izgradnje i puštanje u probni rad „TE Stanari“ i nastavak izgradnje „HE Ulog“ zanimljiva su ulaganja u dionice autoceste „Doboj Jug-Žepče“ i dijela autoceste „Doboj-Vukosavlje“. Također, mogla bi se očekivati ulaganja u projekt iz oblasti turizma u izgradnju turističkog grada „Buroj Ozone“, koji bi se sastojao od stambenih jedinica, hotela, trgovačkog centra i dr.

Pitanje konkurentnosti je izuzetno važno za BiH obzirom na veoma nizak životni standard i visok vanjskotrgovinski deficit. Nepovoljno poslovno okruženje u usporedbi sa drugim zemljama je među glavnim razlozima nedovoljnog investiranja u BiH. Isti uzroci vjerojatno odbijaju i strane investitore, pa otuda i niska razina ISU (izravna strana ulaganja). BiH je po tom pitanju do sada učinila nedovoljne pomake na što ukazuje da se nalazi na 88. poziciji (od 212 zemalja svijeta u 2014. godini) dok u poređenju sa zemljama iz okruženja zauzima posljednju poziciju u publikaciji svjetske banke („Doing Business“). Uzimajući u obzir i loš kreditni rejting jasna je poruka potencijalnim investitorima kakav ambijent mogu očekivati ako se odluče investirati u BiH. Zbog toga je od ključnog značaja mijenjati taj ambijent, a sa njim i poruku. Pri tome su ocjene pojedinačnih parametara (početak poslovanja, provođenje ugovora, plaćanje poreza, zaštita prava investitora, pristup kreditnim sredstvima, el. energiji, dobivanje dozvola za gradnju), koji ulaze u zajedničku ocjenu „Doing Business“ - „lakoća poslovanja“, na razini zadnje do pretposljednje pozicije u poređenju sa izabranim zemljama. U nedostatku mogućnosti utjecaja na neke vanjske faktore i događaje BiH bi trebala obratiti pažnju na ono što se može relativno jednostavno brzo promijeniti, kao što su uklanjanje

nepotrebnih administrativnih prepreka i smanjenje broja potrebnih dozvola za početak poslovanja i gradnje.

Poseban naglasak treba dati na oblast „ekonomskog prava“ koja se odnosi na provođenje ugovora i zaštitu prava investitora. Pored uobičajenih rizika za privlačenje stranog kapitala, treba posebno napomenuti i rizike po temelju budućih stranih ulaganja u energetski sektor. Naime, značajan dio ISU (izravnih strani ulaganja) do sada i u narednom razdoblju se odnosi na ulaganje u velike projekte u oblasti rudarstva i dobivanje električne energije iz uglja (termoelektrane). Kao problem u budućnosti koji bi mogao smanjiti konkurentnost BiH u privlačenju ISU se pojavljuje ograničenje dozvoljene emisije CO₂ u Europskoj uniji. Ulaskom BiH u EU cijena koju bi BiH plaćala u vidu kazne (plaća se po toni emisije CO₂) bi mogla znatno povećati cijenu proizvodnje električne energije koja se proizvodi u termoelektranama. Time bi se svakako smanjila i konkurentnost u ovoj oblasti u privlačenju ISU što će imati utjecaja i na buduća domaća ulaganja u projekte dobivanja električne energije iz uglja. Drugi značajan rizik za konkurentnost u daljnjem privlačenju ISU predstavlja uvođenje sankcija prema BiH od strane Tajništva energetske zajednice koja okuplja zemlje Europske unije i zemlje Balkana zbog neusvajanja energetske strategije, ali i usvajanja Zakona o plinu na državnoj razini. To bi u budućnosti moglo prouzrokovati gubitak mogućnosti dobivanja subvencija (do 100 miliona eura) od strane EU za projekte u energetskom sektoru na koje BiH ima pravo i što će neupitno utjecati i na smanjenje ISU u ovoj oblasti. Sve ovo ukazuje da iako je Bosna i Hercegovina kao i ostale zemlje Zapadnog Balkana u procesu ekonomske tranzicije ostvarila određene pomake po pitanju ukupne makroekonomske stabilnosti, monetarne stabilnosti i inflacije, strukturalne reforme usmjerene prema poticanju investicija radi jačanja konkurentnosti industrije i izvoza ostaju ključni izazovi kako bi uhvatile priključak u procesu ekonomske konvergencije sa zemljama EU28.

Glavni rizici za ostvarenje ovih projekcija su vezani za (ne)ostvarivanje pretpostavki iz vanjskog sektora vezano za ekonomski rast u okruženju, kretanju svjetskih cijena, vremenske prilike i sl.

Potencijalan rizik kod industrijske proizvodnje predstavlja neizvjesnost i još uvijek nedovoljno siguran ekonomski oporavak u užem i širem međunarodnom ekonomskom okruženju. Kašnjenje, odnosno nizak stupanj implementacije reformskih zakona, mogu negativno utjecati na rast industrijske proizvodnje u BiH. Osnovni rizici za projekciju osnovnih pokazatelja tržišta rada su vezani za pretpostavljen ekonomski rast, odnosno obim investicija, vanjske trgovine (industrijske proizvodnje) u BiH, i u zemljama u okruženju. Nepovoljan poslovni ambijent bi se mogao loše odraziti na intezitet rasta broja zaposlenih i razine plaća.

6. TEMELJNI POKAZATELJI FISKALNE POLITIKE

Hercegovačko-neretvanska županija/kanton kao niža razina vlasti rijetko može izravno koristiti mjere fiskalne politike u poboljšanju ukupnog fiskalnog stanja same županije. Najčešće se to događa neizravno, od viših razina vlasti ka nižim.

U sklopu Akcijskog plana Vlade HNŽ/K, za realiziranje Reformske agende za Bosnu i Hercegovinu za razdoblje 2015. - 2018., do srpnja 2016. godine planirano je donošenje **Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o fondu za zaštitu okoliša HNŽ/K**, sa ciljem kontrole i nadzora potrošnje javnih sredstava.

Do listopada 2016. godine planirano je donošenje **Programa javnih investicija** po prvi puta na razini Županije, sa ciljem objedinjavanja i učinkovitijeg planiranja investicija u javnom sektoru HNŽ/K-a. Svrha donošenja Programa javnih investicija (u daljnjem tekstu: PJI) Hercegovačko-neretvanske županije/kantona je da posluži Vladi HNŽ/K kao temelj za bolje planiranje i upravljanje sredstvima razvoja. Projekti uključeni u PJI stavljaju se u funkciju ostvarivanja sektorskih politika i strateških ciljeva koje utvrđuje Vlada HNŽ/K. PJI omogućava i bolji pristup stranim izvorima financiranja, s obzirom da raspoloživa proračunska sredstva nisu uvijek dostatna za višegodišnje financiranje projekata. Jedan od razloga izrade PJI je umanjivanje *ad hoc* odlučivanja o investicijama, odbijanje investitora, neprihvatanje od strane šire zajednice, odbijanje investitora i kreditora zbog dugotraje pripreme i isporuke investicijskih projekata, prekidanje projekata koji su u realizaciji zbog promjene vlasti, i slično. Ti projekti predstavljaju ulaganja u razvoj Županije.

Do prosinca 2016. planirana je uspostava **Registra parafiskalnih nameta**. Prema dosadašnjim procjenama, gospodarske aktivnosti u Bosni i Hercegovini (pored poreza) opterećuje preko 300 parafiskalnih odnosno neporeznih nameta. Osnovni uzrok navedenog stanja je nepostojanje zadovoljavajuće ekonomske politike koja bi onemogućila uvođenje parafiskalnih nameta na različitim razinama vlasti, kao i od strane različitih državnih institucija. Ne postoje precizni podatci o ovim nametima. Da bi poduzeće nesmetano obavljalo djelatnost nužno je da se pridržava preko 20 zakona vezanih za plaćanje raznih fiskalnih i parafiskalnih dažbina i oko 30 zakona kojima su, ako ih se ne pridržava, predviđene kaznene odredbe. Također, poduzeće je dužno u tijeku godine predati preko 150 raznih prijava i obrazaca. Jedno malo poduzeće, koje broji 20 zaposlenih i ostvari prihod od 1,5 miliona KM godišnje, za plaće izdvaja u prosjeku 230.000 KM, a po temelju raznih administrativnih pristojbi, komunalnih usluga i drugih obveza mora izdvojiti 160.000 KM. U županijama je situacija još složenija, jer su nameti gospodarstvenicima u županijama još veći, a svaka županija ima svoje propise. S obzirom da su problemi i opterećenja gospodarstva identificirani, nameće se pitanje – na koji način se problemi, odnosno preveliko opterećenje gospodarstva u BiH može riješiti? Jedan od mogućih načina jeste izrada sveobuhvatnog registra parafiskalnih nameta u BiH, kako bi se na taj način došlo do smanjenja određenih parafiskalnih nameta ili eventualno do njihovog potpunog ukidanja. Upostava registra parafiskalnih nameta je prvi korak koji može dovesti do trajnog smanjenja broja istih ili iznosa nameta.

Također, do kraja 2016. godine se planira **rješavanje izvršnih sudskih rješenja** sa ciljem provođenja neophodnih mjera na ažuriranju započelih aktivnosti i zaustavljanje enormnog povećanja budućih izdataka iz Proračuna HNŽ/K po temelju kamata za izvršna sudska rješenja.

Do kraja tekuće godine planiran je **zajednički smještaj svih županijskih tijela i drugih tijela uprave u HNŽ/K i e-Vlada** sa ciljem osuvremenjivanja i racionalizacije rada Vlade i svih tijela uprave i smanjenja trenutnih troškova najma prostora za rad.

Uspostava organizacijske jedinice na razini HNŽ/K za EU projekte je cilj koji se također planira ostvariti do kraja 2016. godine. Vlada je svjesna razvojnih mogućnosti koje nam se nude kroz predpristupne fondove EU, ali dosadašnje prakse nedovoljnog korištenja istih. Slijedom navedenoga, Vlada u 2016. godini, uz donošenje razvojnih dokumenata koji služe kao programska podloga za korištenje fondova EU, planira jačanje kapaciteta te stvaranje uvjeta za kvalitetno apliciranje projekata i korištenje sredstava iz IPA fondova (posebno u oblastima zapošljavanja, poduzetništva, zaštite okoliša, turizma, poljoprivrede) odnosno uspostavu organizacijske jedinice za EU projekte na razini Vlade HNŽ/K.

Kontinuirano će se raditi na **Inicijativi za izmjenama i dopunama Zakona o pripadnosti javnih prihoda F BiH**. Od 2006. godine kada je na snagu stupio Zakon o pripadnosti javnih prihoda u Federaciji BiH, po izračunima Vlade HNŽ/K, Hercegovačko-neretvanska županija/kanton zaključila je za iznos cijelog jednog godišnjeg proračuna. Vlada HNŽ/K-a predložila je izmjene kriterija pri raspodjeli javnih prihoda po ugledu na federalne države kao što su Švicarska ili Belgija, što bi u konačnici trebalo rezultirati većim priljevom sredstava u županijske proračune. Prije svega, trebali bi se fokusirati na broj stanovnika i dijelom na površinu županija, a dva kriterija koja se odnose na broj djece u osnovnim i srednjim školama, kao kriterij koji se gotovo nigdje u svijetu ne primjenjuje, trebalo bi ukinuti. Također, bi se potpuno trebali ukinuti i povlašteni koeficijenti koji se sada koriste, a zbog kojih dvije županije (Sarajevska i Bosansko-podrinjska) dobivaju više od 2000 KM poreznih prihoda po glavi stanovnika, dok ostalih osam dobivaju manje od 800 KM po glavi stanovnika. U slučaju da se uvažavaju spomenuti prijedlozi, županijski proračun raspolagao bi sa dodatnom količinom novca koji bi bio usmjeren na zdravstvo, obrazovanje, poticaje u poljoprivredi i turizmu te za socijalne programe.

Vlada HNŽ/K je provođenjem zacrtanih mjera i aktivnosti stabilizirala stanje u županijskom proračunu, u tekućoj fiskalnoj godini redovno se servisiraju sve obveze prema proračunskim korisnicima, s izuzetkom sudskih presuda koje već godinama opterećuju financije HNŽ/K-a.

Također će se kontinuirano raditi na unaprjeđenju kontrole i nadzor potrošnje izvanproračunskih fondova i javnih poduzeća sa ciljem kontrole i nadzora javnih sredstava i pojednostavljenje procedura.

Do kraja godine očekuje se donošenje integrirane i multisektorske **Strategije razvoja HNŽ/K**. Na tom tragu Vlada je imenovala članove Županijskog odbora za razvoj koji će kao operativno, izvršno i koordinacijsko tijelo voditi proces strateškog planiranja i elaborirati konačni dokument Integrirane strategije razvoja HNŽ/K. Županijski odbor, uz predstavnike Vlade, čine predstavnici relevantnih institucija i organizacija iz sektora značajnih za razvoj. Strategija razvitka HNŽ/K bit će realizirana u suradnji s UNDP-om - Razvojnim programom Ujedinjenih naroda. Primarna uloga i obveza Vlade HNŽ/K je stvoriti prohodan okvir za investiranje, uklanjanjem birokratskih ograničenja i stvaranjem poduzetničkog ozračja, odnosno kreiranjem jasnih pravila koja jednako vrijede za sve. Cilj razvojne politike je pokrenuti procese koji će HNŽ/K pretvoriti u privlačnu i gospodarski konkurentnu regiju. Govoreći o prioritarnim strateškim ciljevima potrebno je izdvojiti: uspostavu učinkovitog sustava održivog upravljanja potencijalima, razvitak konkurentnog poduzetništva, poljoprivrede, turizma i proizvodnje energije iz obnovljivih izvora, te prepoznatljivost i očuvanje kulturne i prirodne baštine i unaprjeđenje zaštite okoliša i kvalitete života.

Do 2018. godine planira se **implementacija i dosljedna primjena adekvatnog sustava FUK-a (financijsko upravljanje i kontrola)**. Financijsko upravljanje i kontrola je sveobuhvatan sistem unutarnjih kontrola u upravljanju javnim sredstvima, što podrazumijeva razvoj sistema upravljanja i kontrole koji su u funkciji praćenja ne samo koliko se troši, nego za što i kako se troše proračunska sredstva. Uspostavljanjem ovog sistema stvoriti će se uvjeti da se proračunska sredstva koriste pravilno, ekonomično, učinkovito (efikasno) i efektivno.

7. PROCJENA PRIHODA ZA RAZDOBLJE 2017.-2019. GODINU

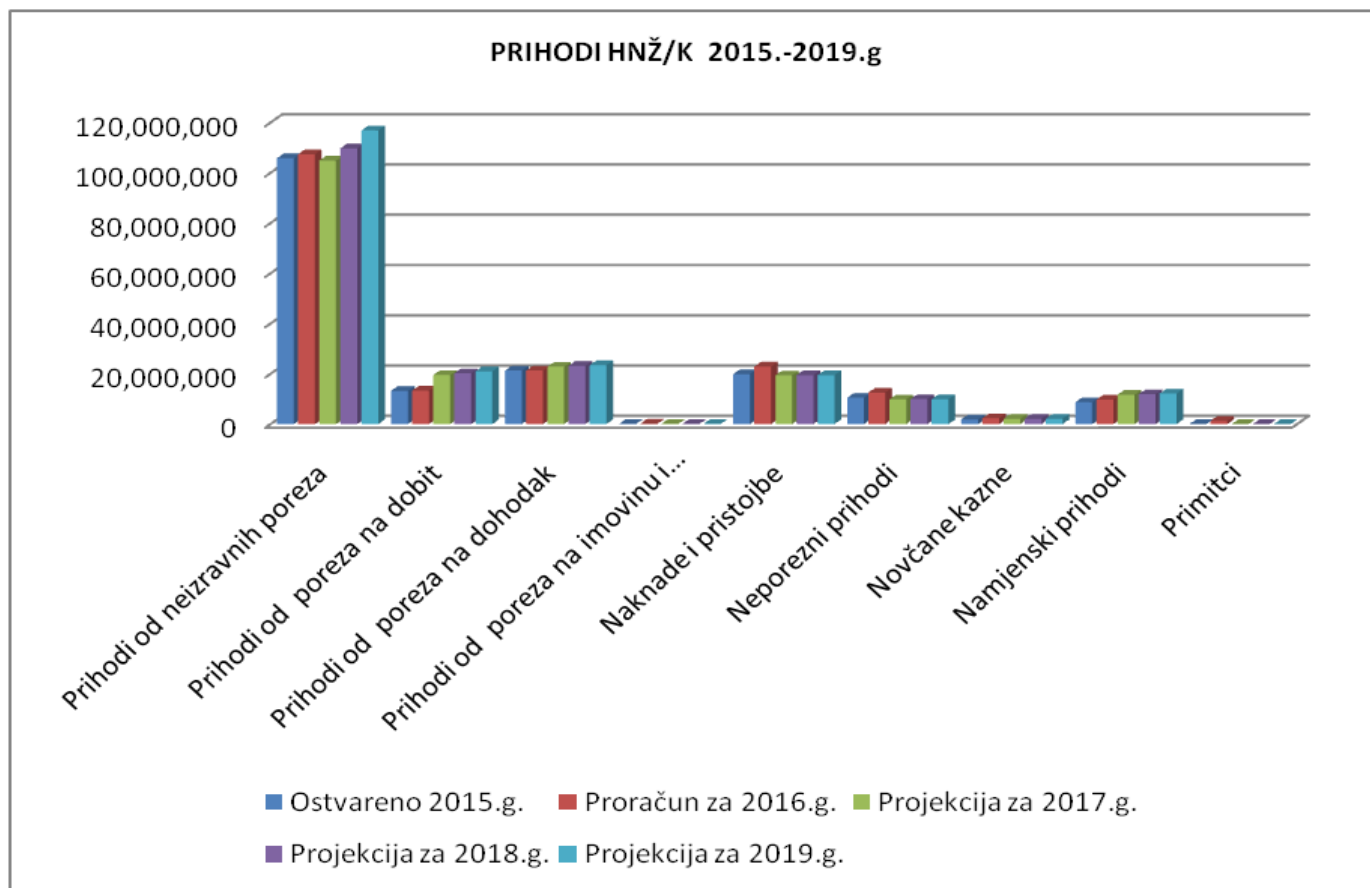
Ministarstvo financija HNŽ/K se prilikom projekcija prihoda od neizravnih poreza i izravnih poreza (poreza na dobit i poreza na dohodak), za slijedeću proračunsku godinu i naredne dvije godine, isključivo oslanjalo na dostavljene projekcija prihoda od neizravnih i izravnih poreza od strane Federalnog Ministarstva financija (FMF-dopis br: 05-14-2-3717/16 od 23.05.2016. god.).

Pri projekciji ostalih prihoda, Ministarstvo je koristilo podatke o makroekonomskim pokazateljima; izvršenju prihoda u 2015. godini, kao i ostvarenja za razdoblje I-V tekuće godine.

Tabela-Ukupni prihodi županije 2015.-2019. u KM

Vrsta prihoda	Ostvareno 2015.g.	Proračun za 2016.g.	Projekcija za 2017.g.	Projekcija za 2018.g.	Projekcija za 2019.g.
UKUPNI PRIHODI I PRIMITCI	181,286,913.18	190,804,000.00	190,214,200.00	196,564,200.00	204,954,200.00
Porezni prihodi	140,415,662.18	142,141,120.00	147,234,500.00	153,179,500.00	161,329,500.00
Prihodi od neizravnih poreza	105,796,298.00	107,380,000.00	104,830,000.00	109,720,000.00	116,840,000.00
Prihodi od poreza na dobit	13,222,760.18	13,320,000.00	19,495,000.00	20,210,000.00	20,980,000.00
Prihodi od poreza na dohodak	21,306,948.00	21,320,000.00	22,820,000.00	23,160,000.00	23,420,000.00
Prihodi od poreza na imovinu i ostali porezi	89,656.00	121,120.00	89,500.00	89,500.00	89,500.00
Neporezni prihodi	40,871,251.00	47,408,880.00	42,979,700.00	43,384,700.00	43,624,700.00
Naknade i pristojbe	19,872,937.00	22,869,200.00	19,371,200.00	19,471,200.00	19,471,200.00
Neporezni prihodi	10,482,516.00	12,522,500.00	9,822,800.00	9,927,800.00	9,887,800.00
Novčane kazne	1,848,349.00	2,322,390.00	2,100,000.00	2,100,000.00	2,100,000.00
Namjenski prihodi	8,667,449.00	9,694,790.00	11,685,700.00	11,885,700.00	12,165,700.00
Primitci	0.00	1,254,000.00	0.00	0.00	0.00

Grafički prikaz prihoda HNŽ/K za razdoblje 2015.-2019. godina

7.1. Prihodi od neizravnih poreza

Projekciju ovih prihoda, kako je već istaknuto, Ministarstvo, je u cijelosti preuzelo od Federalnog Ministarstva financija (FMF). Prihodi od neizravnih poreza, kao i zaostale uplate, za 2017. godinu projicirani su u iznosu od 104,83 mil. KM, što je smanjenje oko 2,6 mil. KM ili 2,43% u odnosu na proračun za 2016. godinu, ili 0,97 mil. KM ili 0,92% u odnosu na izvršenje istih u 2015. godini. Projekcije ovih prihoda za 2018. godinu su u iznosu od 109,72 mil. KM, a za 2019. godinu 116,84 mil. KM. Prema navodima FMF, projekcije prihoda od neizravnih poreza rađene su sukladno sa planom prihoda od neizravnih poreza na Jedinostvenom računu, prema osnovnom scenariju, preuzetom od strane Odjeljenja za makroekonomska analiza UIO (OMA), u travnju 2016. godine, a temelji se na povijesnom trendu naplate prihoda i predviđanjima kretanja makroekonomskih pokazatelja u navedenom periodu.

7.2. Prihodi od poreza na dobit

Prihodi od poreza na dobit poduzeća, projicirani su na temelju dostavljenih projekcija prihoda od strane FMF. Izmjenom zakonskih rješenja u ovoj oblasti dovelo je do povećanja prihoda po ovom temelju. Za 2017. godinu projicirani su zajedno sa zaostalim uplatama poreza u iznosu oko 19,5 mil. KM, što je oko 6,2 mil. KM ili 46,4% više nego što je planirano u 2016. godini, približno isti su pokazatelji i u odnosu na izvršenje ovih prihoda u 2015. godini

U 2018. godini projicirani su u iznosu od 20,21 mil. KM, a u 2019. godini iznos ovih prihoda bi mogao biti oko 20,98 mil. KM .

7.3. Prihodi od poreza na dohodak

Prihodi od poreza na dohodak, također, su projicirani za naredne tri godine na temelju dostavljenih projekcija od strane FMF. Za 2017. godinu projicirani su u iznosu oko 22,8 mil. KM, što je oko 1,5 mil. KM ili oko 7% više nego u proračunu za 2016. godinu. Iznosi ovih prihoda u 2018. godini bi mogli iznositi oko 23,2 mil. KM, a u 2019. godini oko 23,4 mil. KM.

7.4. Prihodi od porez na imovinu i ostalih poreza

Porez na imovinu i ostali porezi, koji pripadaju županijskom proračunu projicirani su za 2017. godinu u iznosu oko 90 tisuća KM i u narednim godinama nije mijenjan projicirani iznos. Projekcija ovih prihoda temeljena je na postojećoj zakonskoj regulativi. Eventualna promjena iste, o čemu je ranije bilo razmišljanja, pa čak i aktivnosti, u ovom slučaju, poreza na nepokretnost, učešće županije bi se znatno povećalo, a što bi rezultiralo i povećanje iznosa prihoda u korist proračuna županije.

7.5. Naknade i pristojbe

Ovi prihodi uključuju županijske/kantonalne administrativne, sudske, komunalne naknade i pristojbe, te ostale županijske/kantonalne naknade i pristojbe po županijskim/kantonalnim zakonima i propisima. Prihodi u 2017. godini projicirani su u iznosu oko 19,4 mil. KM, a u 2018. i 2019. godini u iznosu oko 19,5 mil. KM. Projekcija ovih prihoda rađena je na temelju ostvarenja za razdoblje I-V tekuće godine i realne procjene rasta u naredne dvije godine. Planirani iznosi u 2016. godini za ove prihode su oko 22,7 mil. KM i znatno su povećani na temelju obveza iz prethodnih godina, provedbom Zakona o vodama HNŽ/K, a koje bi trebale biti izmirene u 2016. godini.

7.6. Neporezni prihodi

U ovu skupinu prihoda pobrojani su prihodi od financijske i nematerijalne imovine; prihodi od dobivenih koncesija; donacije; neplanirane uplate i tekuće potpore kao i prihodi od pružanja javnih usluga. Za 2017. godinu projicirani su u iznosu oko 10,3 mil. KM. Ovi prihodi su projicirani na temelju očekivane gospodarske aktivnosti kao i na temelju dosadašnjih kretanja. U ovoj skupini prihoda, planirane su i otplate rate glavnice kredita sa pripadajućim kamatama, dobivenih od Republike Koreje i Saudijskog fonda za opremanje bolnica na području HNŽ/K, koje prema ugovoru, Zavod za zdravstveno osiguranje HNŽ/K, uplaćuje na depozitni račun županije, a Ministarstvo prosljeđuje kreditoru. Za naredne dvije godine iznos ovih prihoda bi iznosio oko 10,4 mil. KM.

7.7. Novčane kazne

Na temelju novčanih kazni u 2017. godini projiciran je iznos oko 2,1 mil. KM. Ovi prihodi bi i u naredne dvije godine trebali zadržati blagi trend rasta, projekcija je rađena na temelju postojećih zakonskih rješenja i županijskih propisa, kao i na temelju ostvarenih prihoda za prvih pet mjeseci tekuće godine.

7.8. Prihodi od posebnih naknada

Prihodi od posebnih naknada (namjenski prihodi) uključuju vodne naknade, naknade za ceste, naknade za korištenje šuma i posebne naknade za zaštitu od prirodnih i drugih nesreća. Projicirani su za 2017. godinu u iznosu oko 11,9 mil. KM. Ove naknade projicirane su na temelju godišnjeg priljeva prihoda, kao i iskazanih zahtjeva korisnika proračuna.

7.9. Rizici ostvarenja projiciranih prihoda:

Projekcija prihoda od neizravnih, kao i izravnih poreza, usko je vezana za projekcije makroekonomskih pokazatelja DEP-a. Svako odstupanje ovih parametara od projiciranih vrijednosti predstavlja rizik za projekcije prihoda. Slabiji ekonomski oporavak glavnih izvoznih partnera BiH (EU, zemlje CEFTA) povećava razinu rizika za ostvarenje makroekonomskih projekcija, a time i projekcija prihoda od neizravnih poreza u cjelini.

Eventualne izmjene politika u području neizravnih poreza, npr. u smislu diferenciranih stopa PDV-a i trošarina, mogu također imati utjecaj na projicirane ukupne prihode.

Nepredviđene promjene poreznih politika (eventualne nepredviđene promjene koeficijenta raspodjele neizravnih poreza).

Razvoj ostalih štetnih događaja (elementarne nepogode, neadekvatan rad porezne administracije).

8. STRATEGIJA UPRAVLJANJA JAVNIM DUGOM

8.1. Podatci o obvezama na temelju unutarnjeg duga

Struktura obveza utvrđenih Zakonom o utvrđivanju i načinu izmirenja unutarnjeg duga HNŽ/K, koje su nastale u ranijem razdoblju od 01.01.1997. do 31.12.2004. godine, na dan 31.12.2015. godine je:

- Obveze za doprinose MIO/PIO 1.294.955,86 KM
- Obveze prema radnicima (plaće i topli obrok) 326.987,00 KM
- Obveze za beneficirani staž MUP-a 1.517.439,22 KM
- Obveze za poreze i doprinose 3.732.625,30 KM
- Obveze za pozajmicu F BiH 1.500.000,00 KM.

8.2. Podatci o obvezama na temelju vanjskog duga

Obveze na temelju vanjskog duga utvrđene su Ugovorima o kreditima gdje se Hercegovačko-neretvanska županija/kanton obvezuje izmiriti obveze po dospjelim kreditima.

Struktura obveza po kreditima je:

- OPEC-kredit - stanje duga sa 31.12.2015. godine sa pripadajućom kamatom iznosi 2.013.543,45 KM. Servis duga sa kamatom u 2016. godini je 537.344,7 KM, u 2017. godini 514.466,00 KM, u 2018. godini 495.786,75 KM i u 2019. godini iznosi 475.106,91 KM.
- Saudijski fond - stanje duga sa 31.12.2015. godine sa pripadajućom kamatom iznosi 228.097,53 KM. Servis duga sa kamatom u 2016. godini je 40.839,34 KM, u 2017. godini 39.795,02 KM, u 2018. godini 38.750,98 KM i u 2019. godini iznosi 37.750,18 KM.
- Kredit po STAND BY aranžmanu MMF-a (III)- stanje duga sa 31.12.2015. godine sa pripadajućom kamatom iznosi 3.185.790,25 KM. Servis duga sa kamatom u 2016. godini je 1.569.230,76 KM u 2017. godini iznosi 1.569.230,76 KM i sa 31.12.2017. godine ovaj kredit je isplaćen.
- UniCredit banka- stanje duga sa 31.12.2015. godine sa pripadajućom kamatom iznosi 16.255.720,07 KM. Servis sa kamatom u 2016. godini 3.585.626,74 KM, u 2017. godini sa kamatom i glavnicom 3.410.894,76 KM, u 2018. godini iznosi 3.238.452,15 KM i u 2019. godini 3.066.442,96 KM.
- Kredit po STAND BY aranžmanu MMF-a (IV)-stanje duga na dan 31.12.2015. godine iznosi 3.375.000,00 KM. Servisiranje ovog duga počinje u 2017. godini sa iznosom od 421.875,00 KM, u 2018. godini iznos 1.687.500,00 KM i u 2019. godini 1.265.625,00 KM.

8.3. Podatci o obvezama na temelju izdanih jamstva

Obveze na temelju izdanih jamstva utvrđene su Ugovorom između kreditora i Zavoda zdravstvenog osiguranja HNŽ/K za Projekt modernizacije bolnica u Hercegovačko-neretvanskoj županiji/kantonu. Po ovim ugovorima Zavod za zdravstveno osiguranje se obvezuje da će otplatiti u cijelosti kredit u iznosima i uvjetima iz Ugovora, preko Proračuna HNŽ/K, a županija se obvezuje uplaćene anuitete u Proračunu HNŽ/K, doznačiti u Proračun FBiH.

Kreditni za Modernizaciju bolnica su:

- Kredit od Republike Koreje u iznosu od 18.179.222,97 KM. Rok otplate u dvije godišnje rate do 20.04.2031. godine
- Kredit Saudijskog fonda za razvoj u iznosu od 15.537.660,20 KM. Rok otplate u dvije godišnje rate do 31.01.2034. godine
- Kredit Razvojne banke FBiH u iznosu od 6.000.000,00 KM, Zavodu zdravstvenog osiguranja HNŽ/K, gdje je Vlada HNŽ/K, kao osiguranje kredita, prihvatila izdavanje mjeničnog jamstva, ističe sa 31.12.2016. godine.

ZAKLJUČAK

Na temelju prezentiranih podataka, a prije svega zbog otežane mogućnosti usklađivanja projekcija prihoda sa projekcijama rashoda u preliminarnom proračunu za 2017. godinu, kao i nedovoljne razine normativne uređenosti koja je u izravnoj vezi sa planiranjem rashodovnih pozicija u Proračunu HNŽ/K, (Zakon o plaćama i naknadama; Zakon o državnoj službi i dr.), od Vlade Hercegovačko-neretvanske županije/kantona se očekuje da sa dužnom pažnjom iste razmotri i da u okviru svojih nadležnosti definira okvirne, ili po mogućnosti, precizirane informacije u formi obvezujućih zaključaka o:

- Visini osnovice za obračun plaća korisnika Proračuna za 2017. godinu, pa samim tim i razinu izdvajanja za spomenute svrhe u narednoj proračunskoj godini,
- Visini naknada koje nemaju karakter plaća u prvom redu toplog obroka, regresa, kao i drugih naknada definiranih spomenutom Uredbom,
- Visini pojedinih materijalnih troškova korisnika Proračuna za 2017. godinu,
- Prijemu novih djelatnika do kraja tekuće i za 2017. godinu,
- Izmirenju zaostalih obveza iz ranijih razdoblja,
- Financiranju kapitalnih izdataka,
- Kao i drugih aktivnosti Vlade koje bi imale za posljedicu izdvajanja iz Proračuna u narednoj godini.

M i n i s t a r

dipl.ecc. Adnan Faladžić